

U 63/2025 rd

Statsrådets skrivelse till riksdagen om Finlands anslutning till det europeiska konsortiet för digital infrastruktur för digitala allmänningar (Digital Commons)

I enlighet med 96 § 2 mom. i grundlagen översänds till riksdagen en promemoria om Finlands anslutning till det europeiska konsortiet för digital infrastruktur för digitala allmänningar (Digital Commons, DC-Edic) samt det huvudsakliga innehållet i dess stadgar.

Helsingfors den 27 november 2025

Kommunikationsminister Lulu Ranne

Ledande sakkunnig Maria Rautavirta

20.11.2025

FÖRSLAG OM ATT FINLAND SKA ANSLUTA SIG TILL KONSORTIET FÖR DIGITAL INFRASTRUKTUR FÖR DIGITALA ALLMÄNNINGAR

1 Bakgrund

Finland har för avsikt att ansluta sig som observatör till det europeiska konsortiet för digital infrastruktur för digitala allmänningar (*Digital Commons EDIC*, *nedan DC-Edic*) och att förbehålla sig möjligheten att senare anhölla om ordinarie medlemskap, förutsatt att finansiering för medlemsavgiften säkras och projektet uppfyller Finlands mål. Statsrådet ombes ge befogenheter att främja bägge lösningarna.

DC-Edic genomför ett flerlandsprojekt (Multi-Country Project) för att utveckla, upprätthålla och utöka de digitala allmänningarna inom EU samt underlätta användningen av dessa inom medlemsstaternas offentliga förvaltning och ekonomi. Konsortiet främjar öppna, interoperabla och säkra lösningar, minskar beroendet av slutna plattformar och stärker den digitala suveräniteten. *Digitala allmänningar* avser enligt konsortiets stadgar digitala resurser som produceras, ägs och förvaltas på ett decentraliserat sätt och i samverkan. Förvaltningen omfattar åtkomst- och delningsregler som syftar till att trygga utvecklingen av och hållbarheten hos en resurs och dess tillhörande gemenskap, samt förhindra användning med ensamrätt, strävan efter vinst eller ensidigt utnyttjande av värdet. Exempel på gemensamma digitala resurser är gratis programvara med öppen källkod, öppen utrustning, öppna standarder och internetprotokoll, öppen utbildning, öppen vetenskap och öppna data, såsom Wikipedia, OpenStreetMap, DNS och internetprotokoll, Linux och Mastodon.

Om de europeiska konsortierna för digital infrastruktur (*European Digital Infrastructure Consortium*, *nedan Edic-konsortium*) föreskrivs i Europaparlamentets och rådets beslut om inrättande av programmet för det digitala decenniet 2030. Ett Edic-konsortium utgör en juridisk person, som kan påskynda och förenkla inrättandet och genomförandet av europeiska flerlandsprojekt. Flerlandsprojekt bidrar till att uppnå EU:s digitaliseringsmål.

Varje Edic är en juridisk person som inrättas genom ett beslut av kommissionen på ansökan av minst tre EU-medlemsstater. De konstituerande medlemsstaterna fastställer förvaltningsstrukturen och övriga regler om verksamheten i Edic-konsortiets stadgar. En Edics budget grundar sig på medlemmarnas finansieringsandelar som kompletteras med andra inkomstkällor, såsom EU-bidrag eller nationella bidrag. Edic kan genomföra ett flerlandsprojekt genom att enligt de konstituerande medlemsstaternas prövning införa gemensam infrastruktur, tillhandahålla tjänster och samla representanter för offentlig sektor, privata aktörer, slutanvändare och olika branscher.

Europeiska kommissionen antog den 29 oktober 2025 ett beslut (EU) 2025/2170 om inrättande av konsortiet för europeisk digital infrastruktur för digitala allmänningar (DC-Edic). Beslutet grundar sig på beslutet om inrättande av policyprogrammet för det digitala decenniet 2030 (EU) 2022/2481. Konsortiet har till uppgift att genomföra ett flerlandsprojekt gällande utveckling av digitala allmänningar på områdena gemensam europeisk datainfrastruktur och gemensamma europeiska datatjänster samt sammankopplade offentliga förvaltningar. Konstituerande

medlemmar är Frankrike, Tyskland, Italien och Nederländerna och värdmedlemsstaten Frankrike ansvarar för konsortiets hemort och för erkännandet av dess internationella ställning. DC-Edics stadgeenliga hemort är Paris. I beslutet fastställs konsortiets ställning som juridisk person, dess förvaltningsstruktur och undantag från skatter samt anges dess verksamhetsprinciper för att främja öppenhet, interoperabilitet och digital suveränitet.

Bakgrunden till kommissionens beslut är Europas beroende av importteknologi och slutna digitala infrastrukturer, vilket anses leda till sårbarheter för ekonomin och demokratin. DC-Edic svarar på denna utmaning genom att stärka öppna, interoperabla och suveräna alternativ som stöder EU:s digitala suveränitet och målen enligt policyprogrammet för det digitala decenniet 2030. I beslutet fastslås att DC-Edic har till uppgift att genomföra ett flerlandsprojekt gällande utveckling av digitala allmänningar, i synnerhet på områdena gemensam europeisk datainfrastruktur och gemensamma europeiska datatjänster samt sammankopplade offentliga förvaltningar. Målet för konsortiet är att bygga upp en europeisk gemenskap som sammanför offentliga och privata aktörer samt civilsamhällesorganisationer. Konsortiet strävar efter att tillhandahålla öppna alternativ inom kritiska områden, såsom artificiell intelligens (AI), molntjänster, cybersäkerhet, teknik som bygger på rumsliga data (*geomatik*) och sociala nätverk. DC-Edic skapar dessutom en hållbar finansieringsmekanism som stöd för produktion, upprätthållande och spridning av digitala allmänningar samt främjar att dessa införs på bred front i förvaltningar, företag och bland medborgare.

Endast medlemsstater kan ansluta sig till konsortiet. Vid sin anslutning åtar sig medlemmarna att vara medlemmar i och att betala medlemsavgift till konsortiet under de två första åren från inrättandet av DC-Edic. En observatör i DC-Edic behöver inte betala medlemsavgift för att höra till konsortiet. Observatörer och andra parter som inte är ordinarie medlemmar i DC-Edic kan bidra med frivilliga donationer till DC-Edic, vilka dock inte betraktas som medlemsavgifter. Finlands mål är att senare ansluta sig som ordinarie medlem i DC-Edic, förutsatt att den behövliga finansieringen för de medlemsavgifter som krävs kan säkras och projektet uppfyller Finlands mål. Kostnaderna för Finlands ordinarie medlemskap består av den stadgeenliga medlemsavgiften, vilken är 150 000 euro per år.

En medlem har rätt att delta i och rösta vid DC-Edics generalförsamling och delta i konsortiets övriga evenemang, samt ta del av det stöd som DC-Edic tillhandahåller för att utveckla relevanta system, processer och tjänster. En medlem har också rätt att delta i projektförslag och finansieringsmöjligheter i Europa och på nationell nivå där DC-Edic fungerar som koordinator, konsortiemedlem eller huvudman. En observatör har rätt att delta i generalförsamlingen utan rösträtt samt i konsortiets evenemang.

Varje medlem och observatör ska anmäla en företrädare till generalförsamlingen. En medlemsstat kan befullmäktiga en eller flera offentliga aktörer eller en privat aktör som sköter ett offentligt serviceuppdrag till sin företrädare. Den part som företräder Finland i ärenden som gäller medlemsrollen för en medlemsstat är Kommunikationsministeriet. I andra ärenden än dem som gäller medlemsrollen företräds Finland av Jubileumsfonden för Finlands självständighet Sitra, som Kommunikationsministeriet utser att delta i det arbete som utförs inom ramen för DC-Edic. Stadgarna hindrar inte Finland från att senare ändra eller komplettera Finlands företrädare i generalförsamlingen.

2 Förslagets syfte

Målet för Finlands deltagande i DC-Edic-konsortiet är att stärka den nationella digitala suveräniteten och främja en digital infrastruktur som motsvarar europeiska värden genom att stödja utvecklingen av allmänningar. Genom sitt deltagande strävar Finland efter att främja

införandet av öppet tillgängliga och tillförlitliga lösningar för allmänningar i den offentliga förvaltningen, stödja innovativa och skalbara digitala tjänster samt säkerställa att finländska aktörer – såsom myndigheter, forskningsinstitut och små och medelstora företag – kan utnyttja EU:s finansiering och kompetens i projekt för utveckling av allmänningar. Detta stöder också Finlands strategiska mål inom dataekonomi, kompetensutveckling och främjandet av hållbar digitalisering. Finland har en lång och stark tradition av att utveckla och utnyttja öppna lösningar, i synnerhet inom offentlig förvaltning, forskning och utbildning. Produkter som fått en omfattande spridning och användning är bl.a. operativsystemet Linux, MariaDB, diskussionsforumet IRC och krypteringsprotokollet SSH. Finland har också varit en föregångare när det gäller att införa programvara med öppen källkod t.ex. i kommuner, inom statsförvaltningen och vid läroanstalter, och har främjat öppenhet också vid utvecklingen av lagstiftning och informationssystem. Tillsammans med Norden och Baltikum har Finland också utfört mycket utvecklingsarbete kring öppen källkod i offentliga tjänster och en utökning av dessa lösningar till EU-nivå skulle främja den digitala utvecklingen både nationellt och inom hela EU samt företagens exportmöjligheter.

Som medlem i det europeiska hälsodataområdet och konsortiet Data Spaces Support Center har Sitra en stark position inom utveckling av allmänningar i datarymdarbetet, dvs. byggandet av öppna och skalbara dataekosystem som grundar sig på förtroende. Som en del av DC-Edic kan Finland samordna utvecklingen av allmänningar med utvecklingen av datarymder genom att delta i flerlandsprojekt kring datarymder, där man utvecklar gemensamma standarder, gränssnitt och tjänster, samt tillhandahålla expertis i dataskydds-, datasäkerhets- och datahanteringsmodeller. Finland kan dessutom fungera som pilotland för decentraliserade delningsplattformar för digital infrastruktur som bygger på allmänningar, vilket stärker Finlands ställning som en föregångare inom ansvarsfull och människonära dataekonomi i Europa.

Också Finlands medlemskap i konsortiet för europeiska språkmodeller ALT-Edic, öppna lösningar inom högpresterande datasystem samt digitaliseringen av statsförvaltningen skapar förutsättningar för att utnyttja DC-Edics nätverk och samfinansiering i utvecklingsarbetet. I synnerhet införandet av användningsspecifika AI-lösningar förutsätter att lösningarna i fråga om genomslagskraften utvecklas på en tillräckligt konkret nivå, med hänsyn till hur skalbarheten och interoperabiliteten genomförs i praktiken.

Finland strävar efter att via Sitras koordinatorsroll främja de åtgärder som presenteras i DC-Edics stadgar enligt följande:

Nätverk för gemensam utveckling och skapandet av en portfolio för finländarnas digital commons-lösningar: Sitra koordinerar Finlands deltagande, byggandet och den gemensamma utvecklingen av ekosystem genom att sammanföra centrala organisationer, myndigheter och andra aktörer, och också utnyttja befintliga nationella nätverk, såsom sparringgruppen för interoperabilitet, samt erfarenheter av mer avancerade dataekosystem såsom pilotförsöken inom Tillväxtprogrammet för dataekonomi (ANM), ekosystemet för trafik eller ekosystemet för sysselsättningstjänster samt ekosystemen för elektroniska intyg som utvecklats av Findynet Osuuskunta. Målet är att vidareutveckla de befintliga komponenterna och utöka användningen av dem på EU-nivå. Utvecklingen av en europeisk digital infrastruktur förutsätter ett kontinuerligt och långsiktigt arbete, inte enskilda punktuella insatser. Detta garanterar interoperabilitet, kostnadseffektivitet och skalbarhet inom hela unionen. En central förutsättning för att uppnå framgång är att man hittar en fungerande modell för samarbete mellan den offentliga och den privata sektorn. Samarbetet möjliggör en effektiv resursanvändning, snabbare införande av innovationer och upprätthållande av lösningar på lång sikt.

Identitetshantering och datasäkerhet: elektroniska intyg (credentials) är en central del av EU:s digitala infrastruktur (t.ex. den europeiska digitala identitetsplånboken, eIDAS). Med dess hjälp bestyrker man identiteten och rättigheterna (identifiering av en person, en organisation eller ett system och hantering av användarrättigheter) och möjliggör en gemensam avtalspraxis för delning och användning av data på ett tillförlitligt och transparent sätt.

Stöd för utveckling och sam användning av grundläggande infrastruktur: Målet med Sitras koordinatorroll är att främja utveckling och en bredare användning av sådana komponenter som privata företag inte har resurser eller möjligheter att investera i på egen hand. I EU-länderna har det utvecklats många lösningar som bygger på öppen källkod men de utnyttjas inte i någon större grad. Inom delområdet för t.ex. digitala identiteter kan Sitras gemenskapssamlade roll stödja samordningsarbetet vid behöriga myndigheter och ämbetsverk så att den beredning som utförs på myndigheternas ansvar kan främjas också via DC-Edic.

Semantisk interoperabilitet: en viktig förutsättning för utveckling av digitala tjänster och även AI-lösningar på EU-nivå. Gemensamma ontologier och standarder garanterar att data har samma betydelse i olika system och länder, vilket möjliggör gränsöverskridande informationsutbyte, minskar överlappande utvecklingsarbete och förbättrar tillförlitligheten i AI.

Standardisering och utveckling av komponenter med öppen källkod: många av de lösningar som Finland behöver är på grund av behov eller till följd av reglering till och med obligatoriska i andra EU-länder. Detta utgör en grund för gemensamma investeringar, t.ex. lösningar för identitetshantering, såsom den europeiska digitala identitetsplånboken eller användning av gränsöverskridande betrodda elektroniska tjänster.

Bedömning, certifiering och förtroende: Finland kan delta i den kvalitetssäkring som är viktig med tanke på allmänningarnas kontinuitet genom att tillhandahålla metoder och sakkunskap, med vilka man kan skapa grundläggande riktlinjer och bedöma teknikernas tillförlitlighet, datasäkerhet, tillgänglighet och etik. Detta stöder efterlevnaden av EU:s bestämmelser och stärker användarnas förtroende för lösningar som bygger på allmänningar.

3 Det centrala innehållet i stadgarna för det europeiska konsortiet för digital infrastruktur för digitala allmänningar

3.1 Konsortiets uppgifter

DC-Edic har till uppgift att genomföra ett flerlandsprojekt som fokuserar på digitala allmänningar. Tyngdpunkten i projektet ligger på att utveckla en gemensam europeisk datainfrastruktur och gemensamma europeiska datatjänster samt främja sammankopplade offentliga förvaltningar. Konsortiet samlar medlemsstaternas resurser och koordinerar samarbetet med gemenskaper för att utveckla, underhålla och utöka allmänningarna samt främja införandet av dem.

I konsortiets verksamhet ingår att bygga en europeisk gemenskap, förbättra tillgången till finansiering med hjälp av ett enda fysiskt och digitalt serviceställe samt ett expertcenter, tillhandahålla juridisk och teknisk support, politisk rådgivning samt deltagande i flerlandsprojekt. Tillgången till DC-Edics infrastrukturer och tjänster är öppen, transparent och icke-diskriminerande, vilket också gäller test- och försöksmiljöer. Konsortiet utvecklar dessutom gemensamma standarder för ansökningsblanketter och ärendehantering, för att ansökning om finansiering ska kunna ske smidigt.

DC-Edics arbetsprogram består av följande fem helheter:

- Bygga en europeisk gemenskap (evenemang, lokala knutpunkter, årligt gemenskapsforum).
- Underlätta finansieringen (one-stop-shop och stöd för ansökningsfärdigheter).
- Stödja underhåll, utveckling och utökning (juridiska tjänster, licenskliniker, test- och försöksmiljöer samt gemensamma utvecklingsplattformar).
- Bedriva strategisk utveckling och utöva påverkan (kunskapsbas, rekommendationer och synergier med andra Edics).
- Delta i konkreta projekt, såsom utvecklingen av komponenter för den europeiska digitala infrastrukturen.

Konsortiets arbete bygger på öppenhet och samutveckling. All programvara som utvecklas inom ramen för DC-Edic publiceras med öppen licens och öppen källkod för att garantera återanvändbarhet och transparens.

Till de första åtgärderna hör att rekrytera en direktör och ett konstituerande team, att starta stödprojektet Digital Europe Programme samt att inrätta ett enda digitalt serviceställe och ett expertcenter. Målet fram till 2027 är att organisera ett Digital Commons Forum med tillhörande prishelhet samt publicera en årlig rapport över läget för digitala allmänningar (State of the Digital Commons), genom vilken man kan följa upp genomslaget och säkerställa att den europeiska digitala infrastrukturen stärks med hjälp av öppna lösningar.

DC-Edics verksamhet bygger på öppenhet och samarbete. Konsortiet bygger en gränsöverskridande gemenskap som kombinerar utbud och efterfrågan och stöder de europeiska teknikföretagens förmåga att utveckla lösningar för europeiska användare. Det genomför flerlandsprojekt som utökas från pilotlösningar till europeiska plattformar samt skapar en förvaltningsstruktur och en juridisk person som möjliggör långsiktiga investeringar och långsiktigt beslutsfattande. Dessutom tillhandahåller DC-Edic teknisk och juridisk support för underhåll, skalning och interoperabilitet samt bidrar till strategisk påverkan genom politisk rådgivning och ökad medvetenhet. Konsortiet publicerar årligen en rapport över läget för digitala allmänningar och organiserar evenemanget Digital Commons.

3.2 Medlemmar och observatörer samt deras rättigheter och skyldigheter

Stater inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och EES-staternas förvaltningsområden kan ansluta sig till DC-Edic. Observatörsmedlemmar kan också ansluta sig till konsortiet. Observatörsmedlemmarna har rätt att delta i generalförsamlingen utan rösträtt. Tredje stater och internationella organisationer kan endast ansluta sig som observatörer. Generalförsamlingen beslutar om antagande av nya medlemmar på basis av ansökan om anslutning i enlighet med förfaranden som fastställts i stadgarna.

Medlemsstater samt medlemsstaternas regioner och städer kan ansluta sig som observatörer. En observatörsmedlem betalar ingen medlemsavgift och har ingen rösträtt, men får insyn i beredningen och kan senare anhölla om att bli ordinarie medlem. Observatörsstaterna kan ansluta sig genom anmälan utan tidsfrist. Observatörsstatus för regioner och städer gäller inledningsvis i två år och kan därefter förlängas på ansökan. En observatör har rätt att delta i medlemmarnas sammanträden utan rösträtt, namnge en representant (offentlig aktör eller privat

aktör som sköter ett offentligt serviceuppdrag), delta i DC-Edics verksamhet inom ramen för genomförandestrategin samt ge ekonomiskt eller icke-ekonomiskt stöd av ad hoc-karaktär.

Ordinarie medlemmar har rätt att utse ett företrädande organ till generalförsamlingen och delta i DC-Edics generalförsamlings verksamhet samt utöva sin rösträtt. En medlemsstat kan befullmäktiga en eller flera offentliga aktörer, såsom en myndighet inom regionalförvaltningen, eller en privat aktör som sköter ett offentligt serviceuppdrag att företräda sig själv i DC-Edic vid utövandet av särskilda rättigheter och fullgörandet av särskilda skyldigheter. Detta bemyndigande av en företrädare påverkar inte en medlemsstats ställning eller ansvar som medlem av konsortiet. En medlem ska meddela medlemsstaternas samling om den företrädande aktören, om delegerade rättigheter och skyldigheter samt om alla ändringar i sin representation. Närmare begränsningar för bemyndigandet av företrädare finns i artikel 13.2 i beslutet om inrättande av policyprogrammet för det digitala decenniet 2030 (EU) 2022/2481).

I enlighet med stadgarna ska medlemmarna betala en årlig medlemsavgift, som bestäms enligt bilaga III till stadgarna. Varje medlem och observatörsmedlem är skyldig att främja DC-Edics verksamhet enligt stadgarna

En medlem kan utträda eller uteslutas i enlighet med de förfaranden som anges i stadgarna. Under de två första hela åren från inrättandet av DC-Edic kan en medlem inte utträda ut konsortiet, såvida man inte vid inträdet ha avtalat om ett kortvarigare medlemskap. En observatör behöver inte förbinda sig vid konsortiet för tre år från inrättandet av konsortiet och kan utträda genom att lämna ett skriftligt meddelande till generalförsamlingens ordförande.

Medlemmar och observatörer deltar i DC-Edics verksamhet i olika roller, men båda förutsätts förbinda sig vid konsortiets mål och stadgar, under hot om uteslutning. Båda ska utse en företrädande aktör och en företrädande person, stödja och främja DC-Edics verksamhet, skydda konfidentiell information, främja införandet av DC-Edics tjänster och infrastruktur samt samla in användarrespons. Dessutom förväntas de delta i utvecklandet av ett nationellt ekosystem som stöder initiativ om digitala allmänningar och stärkandet av hållbar praxis. Medlemmar är skyldiga att betala en årlig medlemsavgift och följa stadgarna samt deras genomförandebestämmelser, medan observatörer kan tillhandahålla ekonomiskt eller icke-ekonomiskt stöd enligt ad hoc-principen. Båda ska agera i god tro och skydda DC Edics övriga berättigade intressen.

3.3 Förvaltning och beslutsfattande

DC-Edics högsta beslutanderätt utövas av generalförsamlingen (Assembly of Members) som består av företrädare för medlemmarna och observatörerna. Generalförsamlingen utser och, om så är nödvändigt, avsätter direktören för konsortiet. Den godkänner nya medlemmar, genomförandebestämmelserna och genomförandestrategin, den årliga budgeten, arbetsprogrammet, den fleråriga finansieringsplanen samt bokslutet. Generalförsamlingen fattar beslut om medlemmars och observatörers ställning samt deras finansieringsandelar. Dessutom kan generalförsamlingen inrätta rådgivande organ och utse medlemmar till dessa. Generalförsamlingen kan ändra DC-Edics stadgar enligt det förfarande som anges i stadgarna. Generalförsamlingen är beslutsför när företrädarna för minst 60 procent av medlemmarna deltar. Stadgeändringar kan inte göras utan kvalificerad majoritet.

Europeiska kommissionen deltar i generalförsamlingens diskussioner utan rösträtt. Ifall en funktion finansieras direkt ur ett program som förvaltas centralt av EU, har kommissionen

begränsad vetorätt gentemot dessa funktioner. I generalförsamlingen grundar sig medlemmarnas röstetal på den årliga finansieringsandelen enligt bilaga II till stadgarna.

För konsortiets operativa ledning ansvarar direktören (Director) som väljs av generalförsamlingen i ett öppet och transparent förfarande. I strategiska frågor stöds direktören av det rådgivande organet (Advisory Board) samt vid behov av ad hoc-kommittéer, såsom kommittén för genomförandestrategin (Implementation Strategy Committee). Under de sex första månaderna efter utnämningen av direktören bereds och godkänns genomförandestrategin, vilken beskriver åtgärder, roller, resurser, etappmål och indikatorer samt riskhantering. Genomförandet av strategin rapporteras och strategin uppdateras årligen. DC-Edics åtkomstpolicy (Access Policy) garanterar dessutom öppna, transparenta och icke-diskriminerande villkor för de tjänster, lösningar och evenemang som konsortiet tillhandahåller. På programvara tillämpas licenser för öppen programvara och för andra öppna lösningar kan man vid behov utarbeta kompletterande licensvillkor.

Varje medlem eller observatörsmedlem utser en officiell företrädare till generalförsamlingen. En delegation kan dessutom omfatta sakkunniga så att högst fem personer ingår i delegationen. Ordinarie medlemmar har rösträtt i förhållande till sin finansieringsandel. Observatörsmedlemmar har inte rösträtt i generalförsamlingen.

En ordinarie medlem har rätt att delta och rösta i generalförsamlingen, utse en företrädande aktör eller aktörer, utnyttja de resultat som DC-Edic har uppnått, inklusive immateriella rättigheter till den del som detta fastställs i stadgarna, delta i DC-Edics evenemang, få stöd vid utvecklingen av system, processer och tjänster samt delta i EU:s och nationella finansieringsutlysningar där DC-Edic fungerar som koordinator eller partner. En medlem åtar sig att betala en årlig medlemsavgift, främja DC-Edics mål, skydda konfidentiell information, främja införandet av tjänster och insamlingen av användarrespons samt stödja ett nationellt ekosystem som främjar användningen av allmänningar. En medlem kan utträda efter två hela verksamhetsår vid utgången av räkenskapsperioden, med en uppsägningstid på sex månader. Rösträtten kan suspenderas vid dröjsmål i fullgörandet av finansieringsskyldigheterna. En medlem som utträder har ingen rätt till återbetalning av avgifter eller konsortiets medel.

Efter inrättandet av DC-Edic tillsätter generalförsamlingen en interimistisk direktör (Interim Director) som ansvarar för att inleda konsortiets verksamhet under övergångsperioden. Den interimistiska direktören har till uppgift att förbereda konsortiets administrativa och operativa strukturer samt se till att verksamheten kan inledas utan dröjsmål. I övergångsskedet inrättas också en ad hoc-kommitté för genomförandestrategin (Implementation Strategy Committee), vars uppgift är att utarbeta den första genomförandestrategin och genomförandebestämmelserna. Kommittén består av medlemsstaternas och observatörernas företrädare och sakkunniga, vilka väljs av den interimistiska direktören och medlemmarna i samverkan. Finland strävar efter att ansluta sig till konsortiets verksamhet i tid för att kunna påverka den kommande genomförandestrategin.

Under övergångsperioden beaktas i förvaltningen de prioriteringar som redan fastställts, såsom rekryteringen av direktör, ordnandet av den första generalförsamlingen och de brådskande juridiska åtgärder som gäller inledandet av konsortiets verksamhet. För genomförandet av dessa åtgärder ansvarar värdmedlemsstaten, om inte någon av de konstituerande medlemmarna framför invändningar efter anmälningen. Förvaltningen under övergångsperioden pågår i högst sex månader efter att beslutet om inrättande har trätt i kraft. Under denna period bereds en permanent förvaltningsmodell, en budget och ett arbetsprogram för godkännande av generalförsamlingen.

3.4 Finansiering

DC-Edics resurser består av medlemmarnas finansieringsandelar, observatörsmedlemmarnas ad hoc-stöd, eventuell EU-programfinansiering, donationer och tjänsteintäkter. Räkenskapsperioden är ett kalenderår och bokföringen, revisionen och de bokslutsuppgifter som publiceras följer lagen i värdmedlemsstaten, i detta fall Frankrike.

Mervärdesskatte- och punktskattebefrielserna gäller inköp som DC-Edic och dess medlemmar gör för konsortiets officiella och uteslutande användning. Förutsättningen för befrielsen är att inköpet anknyter till icke-ekonomisk verksamhet och att dess värde överstiger 300 euro. Medlemmarnas ansvar för DC-Edics skulder begränsar sig till beloppet för de egna finansieringsandelarna.

Grunden för hur medlemsavgiften fastställs är en kombination av en fast årsandel på 100 000 euro och en tilläggsavgift som grundar sig på bruttonationalprodukten. Tillägget för den minsta BNP-klassen (Tier 1) är 10 000 euro, för den mellersta klassen (Tier 2, BNP 0,25–1,0 biljoner euro) 50 000 euro och för den största klassen (Tier 3, BNP över 1 biljon euro) 140 000 euro. För Finlands del innebär detta en medlemsavgift på minst 150 000 euro per år som ordinarie medlem (100 000 euro + 50 000 euro). Röstetalet är knutet till finansieringsandelen: en avgift på 150 000 euro motsvarar två röster och en avgift på över 249 999 euro ger tre röster. Avgiften kan betalas av medlemsstaten eller dess företrädare och en del av avgifterna kan betalas som naturabidrag, så länge beräkningen är transparent och kan verifieras.

DC-Edics verksamhet finansieras med medlemsavgifter och genom att söka finansiering ur EU:s olika finansieringsinstrument, t.ex. programmet Digital Europe. Storleken på medlemsavgiften fastställs enligt stadgarna och deras bilagor. Observatörer och andra parter som inte är ordinarie medlemmar kan bidra med frivilliga donationer till DC-Edic men dessa betraktas inte som medlemsavgifter. Programmet Digital Europe omfattar finansiering för DC-Edic under perioden 2025–2027 och kommissionen har redan fattat beslut om omfattande finansiering för att starta upp konsortiet 2025. Budgeten för åren 2025–2027 föreslås bli 3,9 miljoner euro.

I enlighet med beslutet om inrättande av DC-Edic ((EU) 2025/2170) är konsortiet och dess medlemmar befriade från mervärdesskatt och punktskatt. Mervärdesskattebefrielserna begränsas till att gälla inköp som DC-Edic och dess medlemmar gör för konsortiets officiella och uteslutande användning. En förutsättning för befrielse är att dessa inköp endast görs för DC-Edics icke-ekonomiska verksamhet i överensstämmelse med dess verksamhet. Befrielse från mervärdesskatt begränsas till inköp vars värde överstiger 300 euro. Befrielserna från punktskatt begränsas till att gälla inköp som DC-Edic gör för konsortiets officiella och uteslutande användning. En förutsättning för befrielse är i) att dessa inköp endast görs för DC-Edics icke-ekonomiska verksamhet i överensstämmelse med dess verksamhet och ii) att dess värde överstiger 300 euro.

4 Förslagets politiskt ramverk

Finland har redan tidigare deltagit i beredningen av och anslutit sig till flera olika Edic-konsortier, som bl.a. behandlar språkteknologi, mobilitets- och logistikdata, blockkedjeteknik, den byggda miljöns digitala tvilling, cybersäkerhet, genomik, offentlig förvaltning och livsmedelsproduktion. Anslutningen till DC-Edic fortsätter på samma linje och stärker Finlands möjligheter att påverka utvecklingen av den europeiska digitala infrastrukturen.

Anslutningen till DC-Edic bidrar till genomförandet av målen i regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering när det gäller tillväxt inom dataekonomi och digitalisering. Digitalisering och teknisk utveckling kan, när de utnyttjas rätt, avsevärt förbättra människors livskvalitet, företagens konkurrenskraft och tillgången på arbetskraft samt effektivisera den offentliga förvaltningen. Målet är att till fullo utnyttja den potential som ny teknik och digitalisering erbjuder.

Arbetet med att främja allmänningar inleddes 2022 under Frankrikes period som ordförande för Europeiska unionens råd. I februari 2022 publicerades en deklaration som bjöd in medlemsstaterna att utveckla ett europeiskt initiativ för användning och utveckling av digitala allmänningar. Till följd av detta tillsattes en tillfällig arbetsgrupp, där 19 medlemsstater medverkade tillsammans med Europeiska kommissionen och EU:s utrikestjänst. Arbetsgruppen utarbetade rapporten *Towards a Sovereign Digital Infrastructure of Commons* som lägger fram konkreta förslag, såsom grundandet av en europeisk one-stop-shop för att centralisera finansiering och stöd, utvecklingen av gemensamma standarder samt skapandet av en sektorsövergripande förvaltningsmodell. Finland deltog aktivt i denna arbetsgrupp och medverkade i utarbetandet av rapporten. Under processen lyfte Finland fram aspekter kring främjande av dataekonomi och interoperabilitet samt erfarenheter av nationella lösningar för öppna data och öppen källkod. Rapporten lade grunden för inrättandet av DC-Edic och styr dess mål mot en digital suveränitet i Europa.

I konsortiets stadgar identifieras många strategiska riktlinjer och bestämmelser inom EU som betonar betydelsen av digital suveränitet, människan i centrum, öppenhet och innovativitet för utvecklingen av EU:s digitala infrastruktur, vilka utgör grunden för inrättandet av DC-Edic.

Utgångspunkten för inrättandet av konsortiet är Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/694, utifrån vilken Programmet för ett digitalt Europa inrättades. I synnerhet i artikel 8 i förordningen betonar man främjandet av genomslaget för avancerad digital teknik i den offentliga sektorn och i unionens näringsliv, inklusive små och medelstora företag och uppstartsföretag.

Inrättandet av DC-Edic bygger dessutom på beslutet om inrättande av policyprogrammet för det digitala decenniet 2030 (EU) 2022/2481. Detta program fastställer den strategiska riktningen för en människocentrerad, inkluderande, transparent och öppen digital miljö som bygger på grundläggande rättigheter i alla medlemsstater.

Inrättandet av DC-Edic stöds också av följande dokument och initiativ:

- Europeisk förklaring om digitala rättigheter och principer för det digitala decenniet (2023/C 23/01) som betonar iakttagandet av europeiska värden och EU:s grundläggande rättigheter i den digitala världen.
- EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna (2012/C 326/02), i synnerhet respekten för privatlivet och familjelivet, skyddet för personuppgifter samt rätten till yttrandefrihet och informationsfrihet.
- Initiativet Next Generation Internet (NGI) som främjar förtroende, säkerhet och inkludering i utvecklingen av internet.
- Initiativet Open Internet Stack som stöder utvecklingen av suveräna lösningar med öppen källkod som är lätta att ta i bruk och gagnar samhället.

- Rådets slutsatser om digital diplomati (18.7.2022, 26.6.2023) och om framtiden för EU:s digitala politik (21.5.2024), vilka uppmuntrar utvecklingen av gemensamma digitala tillgångar.
- Rådets rekommendation om att förbättra utbudet av digitala färdigheter och kompetenser i utbildningen (23.11.2023), där man betonar den strategiska autonomin, kostnadseffektiviteten och transparensen i gemensamma digitala resurser.

Inrättandet av DC-Edic bekräftar de digitala allmänningarnas möjligheter att stärka Europas digitala suveränitet samt deras roll i utformandet av den digitala värld som respekterar mänskliga rättigheter, europeiska värden och gemensamma intressen. Genom sin öppna förvaltningsmodell som bygger på samverkan anses de digitala allmänningarna främja samhällets intresse, ett demokratiskt beslutsfattande och EU:s konkurrenskraft samt ett utnyttjande av potentialen i dataekonomin.

Ett effektivt utnyttjande av allmänningarna förutsätter en långsiktig finansiering som möjliggör utveckling, underhåll och utökning av dem. Eftersom allmänningarna inte baserar sig på kommersiell licensiering är deras livscykel och funktion ofta beroende av offentligt stöd, kollektiva insatser och frivilliga bidrag. Detta förutsätter tydliga finansieringsmodeller som kombinerar resurser på nationell och på EU-nivå och möjliggör utnyttjandet av bidrag in natura och gemensam utveckling.

En annan central förutsättning är tydliga förvaltningsmodeller som är förenliga med rutinerna i den offentliga sektorn. Förvaltningen av allmänningar kan bygga på decentraliserade eller gemensamma strukturer, vilket kräver att myndigheterna har förmåga att agera i öppna miljöer i samarbete med andra aktörer. Detta kan kräva en ny slags kompetens, avtalspraxis och riskhantering, i synnerhet när allmänningen utnyttjas som en del av en officiell infrastruktur eller serviceproduktion.

Dessutom kräver utnyttjandet av allmänningar politiskt stöd och reglering som identifierar deras betydelse som del av den digitala infrastrukturen. Det behövs riktlinjer som stöder användningen av öppen källkod, interoperabilitet och delning av data på ett säkert och etiskt sätt. Genom reglering kan man också försäkra sig om att utnyttjandet av allmänningar inte äventyrar dataskyddet, datasäkerheten eller den offentliga förvaltningens ansvarsfullhet.

En utmaning är också allmänningarnas acceptabilitet och medvetenheten om dem. Många organisationer har ännu inte identifierat deras strategiska värde eller nytta. Detta kan leda till att användningen av allmänningarna förblir sporadisk eller begränsar sig till enskilda pilotprojekt. Ökad medvetenhet, stärkt kompetens och spridning av god praxis utgör centrala åtgärder för att utöka och etablera användningen av allmänningar som en del av den offentliga och privata digitala verksamheten.

5 Förslagets rättsliga grund och beslutet om Finlands deltagande

På inrättandet av en Edic och på dess interna verksamhet tillämpas unionsrätten, i synnerhet beslutet (EU) 2022/2481. I andra hand tillämpas lagen i värdmedlemsstaten (Frankrike) samt DC-Edics grundstadgar och genomförandebestämmelser.

Statsrådet ansvarar för den nationella beredningen av EU-ärenden (93 § 2 mom. i grundlagen). Enligt 96 § i grundlagen ska statsrådet till riksdagen genom en skrivelse sända förslag om vilka beslut fattas inom Europeiska unionen och som annars enligt grundlagen skulle falla inom riksdagens behörighet.

På inrättandet av en Edic och på dess interna verksamhet tillämpas unionsrätten och i synnerhet beslutet (EU) 2022/2481 om inrättande av policyprogrammet för det digitala decenniet 2030. I andra hand tillämpas lagstiftningen i den medlemsstat där Edic har sitt stadgeenliga säte i fråga om ärenden som inte regleras eller endast delvis regleras i unionsrätten och i synnerhet i beslut (EU) 2022/2481. I tredje hand tillämpas Edics grundstadga och dess genomförandebestämmelser.

En Edic inrättas på basis av beslut (EU) 2022/2481 i ett förfarande där kommissionen fattar beslut om att inrätta Edic eller avslår ansökan efter att ha undersökt medlemsstaternas ansökan, stadgarna, den tekniska beskrivningen av det europeiska flerlandsprojektet samt värddedlemsstatens meddelande om att den erkänner Edic som en internationell organisation från och med dagen då konsortiet inrättas. En Edic är en juridisk person från och med den dag då kommissionens beslut träder i kraft. DC-Edic inrättades den 29 oktober 2025.

Enligt 93 § 2 mom. i grundlagen svarar statsrådet för den nationella beredningen av beslut som fattas i Europeiska unionen och beslutar om Finlands åtgärder som hänför sig till dem, om inte beslutet kräver godkännande av riksdagen. Riksdagens grundlagsutskott har ansett att 93 § 2 mom. även omfattar ärenden som inte formellt hör till unionens befogenheter, men som till innehållet och konsekvenserna motsvarar unionsärenden (GrUB 10/1998 rd). Enligt 96 § i grundlagen ska statsrådet sedan det fått kännedom om ett förslag till sådana rättsakter, fördrag eller andra åtgärder om vilka beslut fattas inom Europeiska unionen och som annars enligt grundlagen skulle falla inom riksdagens behörighet utan dröjsmål sända förslaget till talmannen.

Med stöd av vad som anförts ovan begär kommunikationsministeriet inom dessa ramar fullmakt av statsrådet att för Finlands del underteckna en ansökan om anslutning som observatörsmedlem och senare eventuellt som ordinarie medlem till DC-Edic. Riksdagen deltar i beredningen i enlighet med 96 § i grundlagen.

6 Förslagets konsekvenser

6.1 Tekniska och vetenskapliga konsekvenser

Finlands deltagande som medlem i DC-Edic främjar samhällets digitaliseringsmål och tekniska innovationer genom att erbjuda omedelbar tillgång till den gemensamma beredningen av allmänningar. Användningen av digitala allmänningar kan, om de inriktas och utökas på rätt sätt, märkbart öka EU:s självförsörjning inom digital infrastruktur bortom vetenskapens öppna lösningar. Öppna lösningar fungerar ofta också som interoperabilitetsfrämjande tekniska plattformar, vilket förbättrar marknadens funktion, stärker lösningarnas utbytbarhet och därigenom minskar beroendet av enskilda leverantörer och värdekedjor.

Nytan syns konkret redan i infrastrukturerna för öppen vetenskap, vilka fungerar som allmänningar. Till exempel forskningsnätverk, beräkningsmiljöer i sam användning, standardiserade datastrukturer och molnbaserade tjänster har möjliggjort effektiv resursdelning, påskyndat uppnåendet av forskningsresultat och understött omfattande internationella samarbetsprojekt. Tillämpning av dessa modeller på offentliga digitala tjänster och vidare i den privata sektorn kan ge motsvarande nytta: företagen kan utnyttja gemensamma tekniska plattformar, delta i den gemensamma utvecklingen och skapa tjänster som bygger på pålitliga komponenter som underhålls gemensamt. Detta sänker utvecklingskostnaderna, stärker interoperabiliteten och skapar en grund för skalbara, digitala tjänster som bygger på europeiska värden.

Digitala allmänningar tillhandahåller lösningar, standarder och datastrukturer med öppen källkod som kan utnyttjas i forskning, i offentliga tjänster och i företagens produktutveckling. Detta minskar överlappande utvecklingsarbete och påskyndar införandet av ny teknik. Öppenheten ökar förtroendet och möjliggör omfattande revision, vilket stärker datasäkerheten och tillförlitligheten. Den kollektiva utvecklingen stöder dessutom innovationer och stärker den europeiska kompetensen inom kritiska områden, såsom AI, molntjänster och teknik för geografisk platsinformation.

6.2 Samhälleliga konsekvenser

De allmänningar som utvecklas och stöds inom ramen för DC-Edic ökar tillgängligheten och transparensen i offentliga tjänster. De stöder jämlikhet genom att tillhandahålla lösningar som inte binder användarna till enskilda leverantörer, vilket minskar leverantörsinlåsningarna och stärker medborgarnas rätt till digitalt deltagande. Öppna plattformar kan anpassas till olika språk och kulturer, vilket främjar mångfald och tillgänglighet. Allmänningarna stöder också hållbar utveckling, eftersom gemensamma lösningar minskar resursslöseri och möjliggör en grönare digital infrastruktur.

6.3 Ekonomiska konsekvenser

Den totala budgeten för inledandet av konsortiet DC-Edic och de tre första verksamhetsåren beräknas uppgå till 3 948 867 euro. Europeiska kommissionen stöder i hög grad konsortiets verksamhet och beviljar 2,4 miljoner euro i finansiering för beredningsskedet och verksamheten under de inledande åren. Den resterande finansieringen består i huvudsak av de konstituerande medlemmarnas finansieringsandelar. Av finansieringen har 926 000 euro reserverats för egentliga projekt inom öppna lösningar. När Finland i ett senare skede eventuellt anholder om ordinarie medlemskap i DC-Edic ska Finland enligt stadgarna betala en medlemsavgift, som uppgår till 150 000 per år under perioden 2026–2027. Observatörer och andra parter som inte är ordinarie medlemmar i DC-Edic kan bidra med frivilliga donationer till DC-Edic. Donationerna betraktas inte som medlemsavgifter. Dessutom kan medlemsstater och observatörer donera arbetsprestationer och sakkunnighjälp till konsortiet. I fortsättningen söker konsortiet också tilläggsfinansiering ur EU-program och externa källor.

Ekonomiskt sett sänker allmänningarna kostnaderna eftersom de tillhandahåller färdiga komponenter och standarder utan licensavgifter. Detta innebär betydande besparingar för den offentliga förvaltningen och för företagen. Öppna lösningar stöder små och medelstora företags konkurrenskraft eftersom de underlättar inträdet på marknaden och minskar beroendet av stora teknikleverantörer. Genom DC-Edic får Finland tillgång till finansiering och gemensamma projekt på EU-nivå, vilket stärker det nationella innovationsfältet och skapar nya möjligheter till affärsverksamhet. Allmänningarna fungerar som plattform för nya tjänster och applikationer, vilket stimulerar den digitala ekonomin och stöder Finlands ställning i den tekniska utvecklingen i Europa.

7 Ålands behörighet

En anslutning till det europeiska konsortiet för digital infrastruktur omfattas inte av Ålands självstyrelse.

8 Den nationella behandlingen av förslaget

Skriftligt förfarande i sektionen för konkurrenskraft EU8 17–19.11.2025.

Skriftligt förfarande i sektionen för kommunikation EU19 17–19.11.2025.

Skriftligt förfarande i sektionen för forskning och innovationer EU20 17–19.11.2025.

9 Statsrådets ståndpunkt

Statsrådet anser det ligger i Finlands intresse att ansluta sig till DC-Edic. Ett deltagande i konsortiet för digitala allmänningar ökar Finlands möjligheter att påverka främjandet av öppna lösningar och öppen vetenskap och stärker Finlands möjligheter att utnyttja de finansieringsmöjligheter som öppnar sig via konsortiet.

Statsrådet förhåller sig positivt till medlemsstaternas samarbete i fråga om det europeiska konsortiet för digital infrastruktur för digitala allmänningar. Finland hör till föregångarna inom utveckling och användning av lösningar med öppen källkod. I Finland finns det också starka ekosystem som kan främja utvecklingen och införandet av allmänningar.

Statsrådet betonar att man med hjälp av allmänningar kan minska kostnaderna för digital infrastruktur, i synnerhet programvara, öka interoperabiliteten och skalbarheten samt underlätta företagens inträde på marknaden och utveckla ny affärsverksamhet. Utnyttjandet och tillämpningen av allmänningar bör främjas så att det inte utesluter företagens värdeskapande utifrån immateriella rättigheter (IPS) och så att de datasäkerhetsrisker som hänför sig till gemensamt utvecklade lösningar hanteras på vederbörligt sätt.

Statsrådet föreslår att Finland ansluter sig till DC-Edic som observatörsmedlem. Dessutom föreslår statsrådet att Finland senare ansluter sig till DC-Edic som ordinarie medlem, förutsatt att den behövliga finansieringen för medlemsavgifterna säkras och projektet uppfyller Finlands mål.